

Робоча програма з навчальної дисципліни «Превентивна психологія»

(назва дисципліни)

для студентів факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробники:

доцент кафедри психології,

кандидат психологічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)



/ Ірина ЧОРНА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри психології

(назва)

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри



/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «29» серпня 2025 року № 2

Секретар НМК



/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність 053 «Психологія»

(шифр і назва)

освітня програма «Психологія»

(назва)

Завідувач випускової кафедри



/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми



/ Ірина ПЕРІГ /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4/120	4/120
Аудиторні заняття, год.	54	12
Самостійна робота, год.	66	108
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	18	6
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	36	6
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до лабораторних (практичних, семінарських) занять	18	3
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	-	57
- виконання контрольних завдань	-	-
- виконання індивідуальних завдань	12	12
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання заліків, екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	36	36
Екзамен		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання - 55%;
- заочна (дистанційна) форма навчання - 90%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета: озброєння студентів знаннями про попередження, діагностику і корекцію девіацій поведінки неповнолітніх, визначення природи відхилень поведінки, несприятливих факторів, що зумовлюють соціопатогенез, забезпечення практики профілактичної виховної роботи.

2.2. Завдання:

2.2.1. Розкрити морально-психологічну характеристику, фізіологічні та психологічні особливості дитини підліткового віку;

2.2.3. Розкрити основні факторів, що є причиною появи відхилень у поведінці дитини;

2.2.4. Розкрити психолого-педагогічні умови та принципи, превентивні засоби попередження появи відхилень;

2.2.5. Розкрити психологічні аспекти превентивної діяльності.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПР16

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- інтегральної: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та

практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;

- загальних:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- спеціальних:

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 13. Вміння застосовувати професійні знання в різних галузях психологічної практики, реалізуючи принцип професійної мобільності

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	1		
	Модуль 1.	10	2
1	<p>«Психологічні засади превентивної діяльності. Морально-психологічна характеристика та класифікація типів підлітків із девіантною поведінкою».</p> <p>1. Мета, завдання та форми превентивної діяльності психолога.</p> <p>2. Аналіз причин появи девіацій у поведінці підлітка.</p> <p>3. Вплив стилю сімейного виховання на формування девіантної поведінки у підлітка, скоєння злочинів.</p> <p>4. Характеристика чинника хибного уявлення дорослості та його наслідків у поведінкових девіаціях.</p> <p>5. Взаємозв'язок між педагогічними помилками та відхиленнями у поведінці, акцентуаціями, девіаціями.</p>	2	2

	<p>6.Характеристика вікових факторів ризику розвитку девіацій.</p> <p>7.Характер домінуючих довготривалих переживань, які визначають структуру поведінкових реакцій.</p> <p>8.Класифікації типів девіантних підлітків. Рекомендації щодо психокорекційної роботи психолога з кожним типом підлітків із девіантною поведінкою.</p>		
2	<p>«Психоаналіз основних чинників появи девіацій у поведінці підлітка».</p> <p>1. Аналіз наукових теорій та підходи до проблеми появи девіацій у поведінці підлітка.</p> <p>2.Причини виникнення відхилень у поведінці дитини, психологічні механізми формування адиктивної поведінки.</p> <p>3.Аналіз основних чинників появи девіацій у поведінці підлітка.</p> <p>4.Характеристика основних протирічч підліткового віку. Суть незадоволеності базових потреб підлітка, або ж конфлікту між ними.</p> <p>5.Вплив хронічних соматичних захворювань, проявів невротизації та кризових станів та провокуючі їх чинники.</p> <p>6.Роль сім'ї та вплив окремих особистісних рис батька та матері на розвиток невротичного стану в підлітка.</p> <p>7.Основні типи неправильного виховання, які провокують девіації у поведінці підлітка.</p> <p>8.Причини розвитку соціальної інфантильності та її впливу на соціалізацію та ступінь розвитку девіантності підлітка.</p>	2	-
3	<p>« Етіологія поведінкових відхилень».</p> <p>1.Аналіз основних наукових підходів до проблеми походження та природи появи відхилень у поведінці підлітків.</p> <p>2.Особливості впливу біологічних, педагогічних, психологічних чинників на розвиток девіантної поведінки.</p> <p>3.Вплив психотравмуючих факторів на поведінку підлітка. Механізм їх впливу і подальші наслідки, які проявлятимуться у психоемоційних змінах та поведінкових порушеннях.</p> <p>4.Соціально-психолого-педагогічне значення для підлітка оточення ровесників та забезпечення можливості комунікації.</p> <p>5.Причини та механізм зміни референтної групи класу на вуличне угруповання.</p>	2	-

	<p>6. Аналітика причин та особливостей поведінкових відхилень у дівчаток підліткового віку.</p> <p>7. Природа потреби підлітка до зміненого стану свідомості та наслідки від неможливості її задовільнити.</p> <p>8. Етапи виникнення у підлітків психічної залежності від алкоголю і наркотиків.</p>		
4	<p>«Налагодження психологічної доступності із врахуванням типології девіантних підлітків».</p> <p>1. Вплив оточення та типу спілкування на формування девіантності.</p> <p>2. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із сангвініками.</p> <p>3. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із холериками.</p> <p>4. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із флегматиками.</p> <p>5. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із меланхоліками.</p> <p>6. Характеристика особливостей превентивного впливу на п'ять типів девіантних підлітків.</p>	2	-
5	<p>«Методика налагодження контактної взаємодії із підлітками, що знаходяться в умовах позбавлення волі».</p> <p>1. I стадія "Накопичення первинної згоди".</p> <p>2. II стадія "Виділення та обговорення головних інтересів, особливо тих, що співпадають".</p> <p>3. III стадія "Прийняття принципів та якостей, які пропонуються та корисні для спілкування".</p> <p>4. IV стадія "Виявлення якостей, небезпечних для спілкування".</p> <p>5. V стадія "Індивідуальний вплив та адаптація до співрозмовника".</p> <p>6. VI стадія "Вироблення загальних правил взаємоспівробітництва".</p> <p>7. Характеристика основних прийомів активного вислуховування.</p>	2	-
	Модуль 2.	8	4
6	<p>«Методика підготовки та проведення діагностико-корекційної бесіди з підлітком схильним до девіацій».</p>	2	2

	<p>1.Аналіз наукових досліджень змісту та завдань психологічного методу бесіди, як превентивного засобу впливу.</p> <p>2.Характеристика основних типів бесід із девіантними підлітками: профілактична, діагностична, корекційна, комбінована.</p> <p>3. Структура діагностико-корекційної бесіди.</p> <p>4. Аналіз змісту структурних компонентів методики підготовки бесіди та їх значущість у процесі підготовки та результативності застосованого методу.</p> <p>5. Технологія формулювання питань та вимоги до їх змістового навантаження.</p> <p>6. Технологія формулювання питань у відповідності до мети бесіди.</p> <p>7.Технологія формулювання питань та їх типи.</p> <p>8.Характеристика основних умов ефективності профілактичної бесіди.</p>		
7	<p>«Методи роботи з девіантними підлітками з формування позитивного досвіду поведінкових норм».</p> <p>1.Аналіз сучасних наукових досліджень, присвячених вивченню методологічного підґрунтя у розробці методів, які доцільно застосовувати у соціальній роботі з підлітками з проявами девіантної поведінки.</p> <p>2. Основні фактори ризику формування девіантної поведінки.</p> <p>3.Визначення девіантної поведінки та понять «девіація», «девіантність», «деліквентність» «девіант».</p> <p>4.Основні теоретичні підходи до проблеми девіантної поведінки.</p> <p>5.Зміст та класифікацію основних типів девіантної поведінки підлітків.</p> <p>6.Основні методи роботи з підлітками з девіантною поведінкою для формування позитивного досвіду діяльності та поведінки.</p> <p>7.Умови та принципи забезпечення ефективності організації психолого-педагогічної системи роботи з попередження відхилень у поведінці підлітків.</p> <p>8.Методи індивідуальної роботи, які використовуються соціальним педагогом і практичним психологом з профілактичною метою.</p>	2	2

8	<p>«Соціально-психологічні чинники формування особистості вбивці».</p> <p>1. Аналіз причин злочинної поведінки і необхідності розробки психолого-педагогічних профілактичних засобів по її превенції.</p> <p>2. Соціально-демографічні ознаки, особистісно-рольові якості, соціально-психологічні ознаки психологічного портрету вбивці.</p> <p>3. Мотивація та особливості психологічної готовності особистості до скоєння злочину, фактори, які впливають на її формування.</p> <p>4. Психологічний інструментарій для діагностики особистості жінки засудженої за вбивство. «Психологічний портрет жінки засудженої за вбивство» ППЖЗЗВ, автор І.М. Чорна.</p> <p>5. Аналіз статистичних результатів дослідження чинників, які вплинули на формування особистості злочинниці вбивці.</p> <p>6. Основні соціально-психологічні та непедагогічні чинники формування злочинної поведінки та скоєння вбивства.</p> <p>7. Структура особистості злочинниці.</p> <p>8. Основні чинники, які впливають на формування особистості злочинниці, жінки здатної скоїти вбивство.</p>	2	-
9	<p>«Превенція суїциду».</p> <p>1. Сутність, види суїцидальної поведінки.</p> <p>2. Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки.</p> <p>3. Захисні антисуїцидальні фактори.</p> <p>4. Виявлення суїцидальних тенденцій в учнівській молоді.</p> <p>5. Формування адекватного ставлення оточуючих людей до суїцидальних проявів і можливостей їх виявлення та подолання.</p> <p>6. Превенція суїцидальних думок, намірів, поведінки.</p> <p>7. Психодіагностика суїцидальних схильностей.</p>	2	-
Усього годин:		18	6

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість
---	--------------	-----------

		ГОДИН	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
	Модуль 1.	18	2
1-2	«Психологічні засади превентивної діяльності. Морально-психологічна характеристика та класифікація типів підлітків із девіантною поведінкою».	4	2
3-4	«Психоаналіз основних чинників появи девіацій у поведінці підлітка».	4	-
5-6	«Етіологія поведінкових відхилень».	4	-
7-8	«Налагодження психологічної доступності із врахуванням типології девіантних підлітків».	4	-
9	«Методика налагодження контактної взаємодії із підлітками, що знаходяться в умовах позбавлення волі».	2	-
	Модуль 2.	18	4
10-11	«Методика підготовки та проведення діагностико-корекційної бесіди з підлітком схильним до девіацій».	4	2
12-13	«Методи роботи з девіантними підлітками з формування позитивного досвіду поведінкових норм».	4	2
14-15	«Соціально-психологічні чинники формування особистості вбивці».	4	-
16-17	«Превенція суїциду».	4	-
18	«Психолого-педагогічна система профілактики і корекції суїцидальної поведінки».	2	-
Усього годин:		36	6

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин
---	--------------------	-----------------

		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
1	Підготовка до практичних занять	18	2
2	<p>Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз наукових теорій та підходи до проблеми появи девіацій у поведінці підлітка. 2. Причини виникнення відхилень у поведінці дитини, психологічні механізми формування адиктивної поведінки. 3. Аналіз основних чинників появи девіацій у поведінці підлітка. 4. Аналіз основних наукових підходів до проблеми походження та природи появи відхилень у поведінці підлітків. 5. Особливості впливу біологічних, педагогічних, психологічних чинників на розвиток девіантної поведінки. 6. Вплив психотравмуючих факторів на поведінку підлітка. 7. Вплив оточення та типу спілкування на формування девіантності. 8. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із сангвініками. 9. Психологічні особливості превентивного впливу у роботі із холериками. 10. Методика налагодження контактної взаємодії із підлітками, що знаходяться в умовах позбавлення волі 11. Аналіз причин злочинної поведінки і необхідності розробки психолого-педагогічних профілактичних засобів по її превенції. 12. Соціально-демографічні ознаки, особистісно-рольові якості, соціально-психологічні ознаки психологічного портрету вбивці. 	-	57

	<p>13.Мотивація та особливості психологічної готовності особистості до скоєння злочину, фактори, які впливають на її формування.</p> <p>14.Сутність, види суїцидальної поведінки.</p> <p>15.Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки.</p> <p>16. Захисні антисуїцидальні фактори.</p> <p>17.Методи психологічної профілактики та корекції суїцидальних тенденцій в учнівській молоді.</p> <p>18.Бажане упереджувальне поведження батьків та оточуючих із схильними до суїциду дітьми та підлітками.</p> <p>19.Рекомендації педагогічним працівникам щодо надання превентивної допомоги учневі при потенційному суїциді.</p>		
3	<p>Виконання індивідуального завдання</p> <p>Розробка та апробація конспекту профілактичної бесіди</p>	12	12
4	<p>Підготовка та складання модулів, заліку.</p> <p>- Модуль №1</p> <p>- Модуль №2</p> <p>- Залік</p>	36	36
Усього годин:		66	108

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – залік

Модуль 1			Модуль 2				Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота						
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			Залік	25	
		Ауд.			Ауд.	С.р.			
10		18	10		18	19	25		100
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал	Бал			
Лекція №1	Практичне заняття №1	2	Лекція №6	Практичне заняття №10	2	-			
	Практичне заняття №2	2		Практичне заняття №11	2	-			
Лекція №2	Практичне заняття №3	2	Лекція №7	Практичне заняття №12	2	-			
	Практичне заняття №4	2		Практичне заняття №13	2	-			
Лекція №3	Практичне заняття №5	2	Лекція №8	Практичне заняття №14	2	-			
	Практичне заняття №6	2		Практичне заняття №15	2	-			
Лекція №4	Практичне заняття №7	2	Лекція №9	Практичне заняття №16	2	-			
	Практичне заняття №8	2		Практичне заняття №17	2	-			
Лекція №5	Практичне заняття №9	2		Практичне заняття №18	2	19			

5. Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс «Превентивна психологія» ID:6592.

URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

6. Рекомендована література

Базова

- 1.Бочелюк В., Жадленко І., Панов М., Турубарова А. Корекція девіантної поведінки підлітків. В-во: Центр учбової літератури, 2024. 442 с.
- 2.Кубаєнко А., Ульянов О., Крижановська О. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність». Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2024. 126 с.
- 3.Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки. В-во: Либідь, 2025. 520с.
- 4.Пихтіна Н., Пихтін М., Федорченко Т. Профілактика девіантної поведінки дітей і молоді: психолого-педагогічні та соціально-правові аспекти. В-во: КНТ, 2023. 376 с.
- 5.Чорна І.М., Кулик Х.Я. Психологічні особливості агресивності у дітей як наслідок кризи старшого підліткового віку. *«Габітус»*. Випуск 77, Т.1. 2025. С. 159-164. DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.77.1.25>
ULR: http://habitus.od.ua/journals/2025/77-2025/77-1_2025.pdf
- 6.Чорна І.М., Олешко Л. Психологічні особливості дезадаптації військовослужбовців – учасників бойових дій. *Проблеми гуманітарних наук. Психологія*. Дрогобич, 2023. №51 С.121-125.
DOI <https://doi.org/10.32782/2312-8437.51.2023-1.17>

Допоміжна

- 1.Афанасьєва В. В. Вплив сім'ї та школи на девіантну поведінку підлітка. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. Київ, 2008. № 4. С. 43–50.
- 2.Афанасьєва В. В. Соціально-педагогічна профілактика девіантної поведінки підлітків на основі гуманізму. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. Київ, 2009. № 4. С. 40–46.

- 3.Беляєва С. Я. Девіантна поведінка як система вчинків, що відхиляються від прийнятих у соціумі норм. Дитячі негаразди: лікуємо любов'ю. Київ: Редакції загально пед. газет, 2013. С. 68-69.
- 4.Беляєва С. Я. Девіантна поведінка як система вчинків, що відхиляються від прийнятих у соціумі норм. Дитячі негаразди : лікуємо любов'ю. Київ : Редакції загальнопед. газет, 2013. С. 68–69. (Бібліотека "Шкільного світу").
- 5.Боднарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій: навч. посіб. / Київ: МАУП, 2001. 96с.
- 6.Болтівець С. І. Домашнє насилля як підґрунття девіантної поведінки підлітків. *Практична психологія та соціальна робота*. Київ, 2009. № 10. С. 38–39.
- 7.Вайда Т. С. Природа делінквентної поведінки та профілактична діяльність органів внутрішніх справ серед неповнолітніх. *Таврійський вісник освіти: наук.-метод. журнал*. Херсон, 2006. № 1(13). С. 101-111.
- 8.Василіу Г. Б. Девіантна поведінка підлітків як соціально-психологічна проблема. *Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць* / редкол.: І. С. Руснак, М. Г. Іванчук, Л. О. Хомич [та ін.]. Чернівці : ЧНУ, 2009. Вип. 498 : Педагогіка та психологія. С. 15–21.
- 9.Великий В. М. Розробка типології неформальних об'єднань дітей та молоді з метою профілактики правопорушень. *Таврійський вісник освіти*. 2006. № 1. С. 121–132.
- 10.Вітюк В. В. Психолого-педагогічні особливості профілактики девіантної поведінки у молодіжному середовищі *Проблеми освіти : науковий збірник* / [редкол.: І. О. Вакарчук, В. Д. Шинкарук, К. М. Левківський та ін.]. Київ: ІТЗО МОН України, 2008. Вип. 56. С. 30–34.
- 11.Жизномірська О.Я. Психотехнологія корекції деструктивного самоствердження особистості молодшого та старшого підліткового віку. Тернопіль: Вектор, 2016. 100 с.
- 12.Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія: Навч.-метод. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 330с.
- Чорна І. М., Бриндзя Г. З. Психологічні особливості самооцінки дітей підліткового віку. *«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року)*): матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2022. С.420-422.
- 13.Чорна І.М. Ворончак М.М. Дослідження тривожності підлітків в умовах пандемії. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 15-квітня 2021 року):*

- матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2021. С. 464-467.
- 14.Чорна І.М. Вплив 12-ти бальної системи оцінювання на психоемоційний стан школяра. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 09-20 квітня 2020 року)*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші.Тернопіль: СМТ «Тайп», 2020. С.410-413.
- 15.Чорна І.М. Впровадження інноваційних методів навчання із застосуванням технології освітнього діалогу. Психологічні закономірності соціальних процесів і розвитку особистості в сучасному суспільстві: Наукова монографія. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2023. С. 396-423.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-362-0-23>
URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/382>
- 16.Чорна І.М., Гавришко Н.Ф. Соціально-психологічний клімат в колективі як фактор психічного здоров'я працівників. *I Міжнародна науково-практична конференція невидима травма: антропологія проблеми, діагностика та відновлення* Львів, 2025. С.199-202
- 17.Чорна І.М., Днись Л.С. Психологічні особливості конфліктності у підлітковому віці. II International Scientific and Theoretical Conference «Modern science and innovation: trends, challenges, and breakthroughs» New York, USA, 21 November. 2025. p.335-339. ISBN 979-8-89660-282-8 URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/21.11.2025>
- 18.Чорна І.М. Етіологія поведінкових відхилень. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Том XIV: Методологія і теорія психології. Випуск 2. Київ – Ніжин: Видавець « ПП Лисенко М.М.». 2019. С.426-436.
- 19.Чорна І.М. Курс лекцій та плани семінарів з психології виховання: метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Тернопіль: Вид-во «Збруч», 1994. 77с.
- 20.Чорна І.М. Методика підготовки та проведення діагностико-корекційної бесіди з підлітком схильним до девіацій. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Том XIV: Методологія і теорія психології. Випуск 2.Київ – Ніжин. Видавець « ПП Лисенко М.М.». 2019. С.416-426.
- 21.Чорна І.М. Методика роботи із важковиховуваними підлітками: метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. спеціальностей психологія, практична психологія]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ імені В.Гнатюка, 2004. 56с.
- 22.Чорна І. М., Оконська Н. Теоретичний аналіз психологічних механізмів с приймання екранної інформації в підлітковому віці. *Вісник Львівського*

університету. Серія психологічні науки. Випуск 10. Львів: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.133-138.

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2021.10.19>

23. Чорна І.М., Охота-Луць М.С. Психологічні особливості тривожності у дітей старшого підліткового віку. The XIV International Scientific and Practical Conference "People and the world: global problems of human development", December 18-20, 2023, Prague, Czech Republic. p. 350-352.

URL: https://eu-conf.com/events/people-and-the-world-global-problems-of-human-development/?utm_source=eSputnik-promo&utm_medium=email&utm_campaign=EU-CONF-Sbornik_materialov_konferencii_opublikovan&utm_content=1034336609

24. Чорна І.М. Психологічний аналіз основних чинників появи девіацій у поведінці підлітка. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XIV: Методологія і теорія психології*. Випуск 2. Київ – Ніжин. Видавець « ПП Лисенко М.М.». 2019. С. 405-415.

25. Чорна І. М. Психологічні особливості професійного самовизначення школярів. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Випуск 12*. Львів: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.157-163. DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2022.12.18>

26. Чорна І.М. Психолого - педагогічна профілактика девіантної поведінки: метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. спеціальностей психологія, практична психологія] Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2012. 56с.

27. Чорна І.М. Психолого-педагогічне формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів, учасників бойових дій як фактор профілактики ПТСР. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 34 (73) № 2, 2023. С.80-84. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/15>

URL: http://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/2_2023/15.pdf

28. Чорна І.М. Розвиток психологічної компетентності педагога в проблемі булінгу. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності*: матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф.: Частина 2 (м. Тернопіль, Україна, 11-12 квітня 2019 року) укладачі: В.Є. Кавецький, А.В. Вихрущ, О.Я. Жизномірська, І.І. Кузьма, С.Б. Гах. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2019. С.278-281.

29. Чорна І.М. Смик Н.Р. Психолого-педагогічні заходи психокорекції особистісної тривожності у молодших підлітків. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності (м. Тернопіль, Україна, 09-20 квітня 2020 року)*: матеріали III Міжнародної

- наук.-практ. конф. /упоряд.: О.М.Петровський, І.М. Вітенко, О.І.Когут, інші.Тернопіль: СМТ «Тайп», 2020. С.413-416.
- 30.Чорна І.М., Тимошик М.О. Соціально-психологічні чинники формування особистості вбивці. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН Країни. Том XIV: Методологія і теорія психології*. Випуск 3.Київ – Ніжин. Видавець « ПП Лисенко М.М.», 2020. С.297-307.
- 31.Чорна І.М. Чорний М.М. Методи соціальної роботи з девіантними підлітками з формування позитивного досвіду поведінкових норм. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 158-165.
- 32.Чорна І. М., Хлопова Ю. О. Соціальні мережі як мотивуючий фактор для самореалізації. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти(14-15 травня 2021 року)*: матеріали XXII Міжнародної наук.-практ. конф./ упоряд.: М. Журба. Сватове-Монреаль: ГО «Соборність», 2021 С.48-51.
- 33.Чорна І. М., Філюк Н. А. Дослідження сімейної тривожності як фактора впливу на психіку дитини. «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року)): матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. /упоряд.: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, інші. Тернопіль: СМТ «Тайп», 2022. С.425-428.
- 34.Чорна І.М., Чорний М.М. Морально-психологічна характеристика та класифікація типів підлітків із девіантною поведінкою. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН Країни. Том XIV: Методологія і теорія психології*. Випуск 3. Київ – Ніжин. Видавець « ПП Лисенко М.М.», 2020. С.307-319.
- 35.Kovalenko, I., Oros, O., Chorna, I., Borodina, O., Zamashkina, O., & Bybyk, D. Training Future Social Workers for Preventive-Corrective Work by Methods of Neuropsychology and Neurocorrection of Deviant Adolescent Behaviour. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(2), 2022. pp. 211-244. ISSN: 2068-0473 | e-ISSN: 2067-3957Covered in: Web of Science (WOS) <https://doi.org/10.18662/brain/13.2/340>

7. Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу в А-Tutor, ID:6592. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

2.Офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського

URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Електронної бібліотеки URL: <http://www.lib.com.ua/>

4.Безкоштовні електронні підручники онлайн URL:
(<https://stud.com.ua/psihologiya/>)

5. Пошукова система Google Scholar URL: <http://scholar.google.com/>

6. Пошукова система Base URL: <https://www.base-search.net/>

7. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM)
URL: <https://oai.org.ua/>

8. Перелік корекційно-розвиткових програм для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Інститут модернізації змісту освіти.

URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyi-programi/>

8. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки